

Inhoud

1. Wens	7
2. De uitvinding	12
3. Geld	18
4. Test	22
5. Voorbereidingen	26
6. Akkerweg	29
7. Nummer twee	34
8. Den Haag	37
9. Torentje	42
10. Vergadering	46
11. Manneken Pis	49
12. Inbraak	56
13. Octrooi	62
14. Beveiliging	67
15. Een nieuwe reis	70
16. Bij de president	81
17. Thuis	92
18. Spionnen	100
19. Vrijheidsbeeld	106
20. Pech	119
21. Uitnodiging	130
22. Vergadering	137
23. Hotel	143
24. Demonstratie	155
25. Chinese Muur	161
26. Nieuwe plannen	169
27. Keren	180
28. Gevangen	187
29. Montecatini	194

30. Marcello	203
31. Thuis	208
32. Tv.....	212
33. Wennen.....	216
 Achtergrondinformatie bij de reizen van Suus en Yoes	 223

Moskou, 9 mei

Midden op het Rode Plein in Moskou barst de bestrating open. Een metalen gevaarte met aan het bovineinde een scherpe punt steekt boven de grond uit. En dat juist op het moment dat de Grote Militaire Parade aan de gang is. Duizenden soldaten marcheren met strakke bewegingen en zogenaamd blijde koppen – gedraaid naar de plaats waar de president op een podium staat – langs het massaal aanwezige publiek.

Tot in de puntjes getrainde militairen, honderden tanks, raketten, pantservoertuigen. Straaljagers die met een hels lawaai vlak boven de kleurrijke torens vliegen. Luide marsmuziek. En zelfs als je dit niet geweldig vindt, moet je toch aanwezig zijn. Omdat de president het wil. Je moet hem gehoorzaam zijn!

Maar dan staat plotseling alles stil. Alles. De soldaten hebben net – allemaal tegelijk – hun linkerbeen omhooggetrokken om het zo stampend neer te laten komen. Dat laatste gebeurt niet. Het is net of er iemand met zijn vingers geknipt heeft en ‘freeze’ heeft geroepen, maar dan in het Russisch. Nergens op het Plein is nog enige beweging te zien. Toch schalt de marsmuziek nog uit de enorme luidsprekers. Maar de president laat zijn zwaaiende arm zakken en er verschijnt een boze – of is het een verbaasde? – frons op zijn gezicht. Het leger voor hem staat met geheven linkerbenen stil, de gezichten op hem gericht. Ze kunnen niet verder. Er zit een gat in de grond en een vreemd geval van metaal steekt boven de grond uit.

Het publiek kijkt halsreikend toe. De 141 miljoen kijkers die het spektakel op de Russische tv volgen gaan ervoor zitten. Geen tijd om een kopje koffie of een glaasje wodka in te schenken of naar de wc te gaan. Dit is nog nooit vertoond!

Alle aandacht is gericht op dat ding daar, dat uit de bestrating een meter omhoog is geschoten. Er schuift iets open aan de zijkant van de buis. Een jongen stapt naar buiten. Direct na hem een meisje. Ze kijken beiden verbaasd: waar zijn ze beland?

De jongen ziet de soldaten dicht bij hem. Het linkerbeen nog omhoog. Hij vindt het grappig, gaat voor de soldaten staan, brengt als een echte soldaat zijn rechterhand tegen de zijkant van zijn hoofd en roept: 'Klaar? Af!' En het gekke is dat de Russen het zien als een bevel om hun voet op de grond te zetten. Allemaal tegelijk! Zeshonderd keer 'BOEM!' die klinken als één 'BOEM!' Een compleet legeronderdeel gehoorzaamt de jongen.

Intussen is het meisje naast hem gaan staan. Ze probeert het ook: 'Geef ... acht!' schreeuwt ze. En niet 'дать восемь', maar in haar eigen taal. Maar wat een effect heeft dit: alle soldaten voor hen gaan precies tegelijk op straat zitten! Hebben ze zoiets verstaan als 'Zit! Af!'?

Dan komt de jongen tot bezinning. Waarom zijn ze hier op dit moment, vraagt hij zich af. Waarom hebben ze het Rode Plein uitgekozen als doel voor hun reis?

'Suus,' zegt hij tegen het meisje, 'we wilden het Rode Plein zien, en dat is gelukt. Maar dit lijkt me geen goed moment.'

'Yoes, je hebt gelijk. Maar wel lachen – dat we zo veel macht hebben om een leger te bevelen! Laten we gaan kennismaken met die man daar. Zou dat de president zijn, daar op het podium?'

1 Wens

Susanne en Yoesef zitten op de bank in de kamer. Ze hebben net het journaal gekeken. Er was één onderwerp waar ze van schrokken. Een zwarte man was door de politie zo hard aangepakt, dat hij op straat dood neerviel. Terwijl die man volgens de verslaggever eigenlijk niks gedaan had. Hij had alleen een lelijk woord tegen de agent gezegd toen hij een bekeuring kreeg. Toen de agent zei dat hij uit zijn auto moest stappen, ging dat niet snel genoeg en toen sleurde de agent die zwarte man hardhandig uit de auto.

‘Zo gemeen, hè Suus? Zwarte mensen worden soms harder aangepakt dan blanke.’

‘Merk jij dat dan ook, hier in ons land?’ vraagt Suus aan Yoes.

‘Soms wel. Als er op het schoolplein ruzie is en ik sta erbij, dan denkt de meester of juf vaak dat ik erbij betrokken ben.’

‘Denk je echt dat dat komt doordat je zwart bent? Daarom ben je toch niet sneller schuldig? Ik snap die mensen in Amerika wel, dat ze de straat op gaan om te protesteren. Het is toch niet normaal om iemand die iets lelijks gezegd heeft zo hard aan te pakken? Ik vind dat echt stom!’

‘Waarom word jij daar zo boos van dan? Je hebt er zelf toch geen last van?’

‘Nee, maar het slaat toch nergens op dat iemand slechter behandeld wordt omdat hij zwart is? Dat is onrecht, en daar kan ik niet tegen!’ besluit Suus plechtig.

‘Dat heb je denk ik van papa en mama. Die kunnen daar ook zo boos over worden. En die gaan dan juist heel aardige dingen doen voor slachtoffers van onrecht. Dat vind ik zó goed van ze!’

‘En daarom zitten we nou hier samen op de bank. Als zwarte broer en blanke zus’, zucht Suus. ‘Eigenlijk vind ik het niet leuk meer om het journaal te kijken. Er is zo vaak geweld te zien.’

‘Maar Suus, die mensen in Amerika gingen zich verzetten tegen onrecht daar. Kunnen wij dat ook niet gaan doen? In plaats van ons te vervelen omdat de vakantie zo lang duurt?’ vraagt Yoes.

‘Ik zou niet weten hoe. Ik ga echt niet met een groot bord waarop ‘WEG MET ONRECHT’ staat over straat lopen. Als mensen me vragen welk onrecht, tja, wat moet ik dan zeggen?’

Het is even stil. Allebei bedenken ze een voorbeeld van onrecht. Zijn ze wel eens oneerlijk behandeld? Hebben ze weleens straf gehad terwijl ze onschuldig waren?

‘Ik weet het!’ Yoes schiet overeind. ‘Natuurlijk weet ik het: mijn broertje!’

‘Die nog in Eritrea woont?’

‘Ja, Robèl!’

‘Leg uit.’

‘Moet ik jou dat alweer vertellen? Je weet toch allang dat mijn ouders mij op hun vlucht uit Eritrea hebben meegenomen, maar dat ze mijn broertje niet meenamen?’

‘Omdat die te klein was, toch? En omdat de reis te gevaarlijk was.’

‘Precies.’

‘Hoelang duurde die reis dan? En wat gebeurde er allemaal? Daar heb je me nooit iets van verteld.’

Yoes is even stil. Dan komt hij langzaam op gang. ‘Ik wil het niet vertellen omdat ik het me niet wil herinneren. Het was zó erg wat we meemaakten. Weet je dat ik een paar weken geleden met buikpijn naar de dokter moest?’

‘Hij kon niet vinden wat je had, toch?’

‘Nee, maar hij noemde dat een “trauma”.’

‘En dat is ...?’

‘Dat je iets héél ergs hebt meegemaakt. Zó erg, dat je het wilt vergeten. Er nooit meer aan wilt denken!’

‘Sorry dat ik ernaar gevraagd heb.’

‘Geeft niet. Misschien is het toch wel fijn als jij er iets van weet. Ik vertel het je één keer. Goed? En dan niet meer erover praten.’

‘Oké. Ik luister.’ Suus gaat rechtop zitten en kijkt naar haar broer. Yoes is even stil. Hij zoekt naar woorden. Dan begint hij te vertellen. Hij praat snel, alsof hij er zo snel mogelijk vanaf wil zijn.

‘We werden eerst door smokkelaars in een jeep meegenomen door een grote woestijn. Toen moesten ze bij een grens een gat knippen in een groot hek en aan de andere kant moesten we verder lopen. In een dorpje was er een andere smokkelaar die ons in zijn auto naar de kust bracht.’ Yoes hapert. ‘Toen kwam het verschrikkelijkste van onze vlucht. Ze hadden beloofd dat we op een vissersboot naar Italië zouden varen. Maar in de haven lag geen vissersboot. Alleen een rubberboot. Ik hoor mijn vader nog zeggen: “Daar kunnen maar twintig mensen op.”’

‘Jullie waren toch maar met z’n drieën?’

‘Nee, bij dat haventje stonden nog wel honderd vluchtelingen te wachten om mee te gaan. Wij waren niet de enigen. De smokkelaars zeiden dat we allemaal op die boot moesten. En dat kon echt niet! Maar het moest toch. We zaten allemaal dicht tegen elkaar aan. Zo dicht, dat we niet eens konden opstaan. We wisten ook niet hoe lang de reis zou gaan duren. De boot lag bijna tot de rand in het water. Dat was in de haven niet zo erg, maar toen we op de zee kwamen, toen ...’

Yoes stopt even. Suus kijkt hem van opzij voorzichtig aan. Gaat Yoes huilen?

‘Toen kwamen er golven?’

Yoes knikt. ‘Zo hoog, dat ze af en toe over de boot en ons heen sloegen. Met een paar kleine emmertjes moesten we dan het water uit de boot gooien. De boot ging heel erg op en neer op de hoge golven. Een paar keer viel er iemand overboord. Eerst een

oude man. Die konden we niet meer redden. Hij is verdronken. Later twee vrouwen. Ze zeiden dat het een moeder en dochter waren. Ze hielden elkaar stevig vast omdat ze heel bang waren. Toen de moeder bij een hoge golf in het water verdween sleurde ze haar dochter mee. Maar het allerergste was ...'

'Je vader en moeder zeker?'

'Ja, ze zaten allebei aan de buitenste rand. Ze hielden elkaar vast en mij ook. Dat ging heel lang goed. Tot de boot lek raakte. Hij was tegen iets aan gevaren. Hij ging zinken. Alle mensen kwamen in het water terecht. Ik zag hoeveel mensen om hulp schreeuwden. De smokkelaar die bij de motor zat schoot een soort vuurwerk de lucht in. Dat was een noodsein. In de verte zagen we een boot aankomen. Mijn vader riep nog: "Een boot! We worden gered!" Maar mijn vader en moeder konden het niet volhouden in de hoge golven en het koude water. Ik zag ze niet meer. Verdronken ...'

'En jij kon dat wel volhouden?'

'Kinderen hadden allemaal een oranje zwemvest om. Ik bleef gewoon drijven. De mensen van de boot hebben ons uit het water gehaald en naar Italië gebracht.'

Ze zijn er allebei even stil van. Suus ziet dat het voor Yoes eigenlijk te moeilijk is om erover te praten.

'Hé Yoes, hoe de rest van je reis hiernaartoe ging, moet je een andere keer maar eens vertellen. Hoe kwamen we op dit onderwerp?'

Yoes schudt zijn hoofd, alsof hij de nare gedachten zo van zich kan afschudden.

'Onrecht. We zaten een voorbeeld te bedenken.'

'O ja. Maar wat heeft dat precies te maken met jouw verhaal?'

'Papa heeft me pas verteld waaróm mijn ouders gevlucht waren uit Eritrea.'

'Onrecht?'

‘Zoiets ja. In Eritrea hebben de meeste mensen geen rechten. Hier in Nederland heb je rechten zoals recht op onderwijs of een eerlijke rechtszaak als je iets verkeerd gedaan hebt. Je hebt het recht om te geloven wat je wilt. Of om te zeggen wat je wilt. Maar daar niet. Het is gewoon gevaarlijk daar.’

‘En je kleine broertje zit daar nog steeds!’

‘Nou ja, klein. Hij is nu acht.’

‘Wat zielig! Zou hij kunnen vluchten, net als jij?’

‘Dat lukt nooit! Hij komt de grens niet over. Of hij heeft smokkelaars nodig en die zijn heel duur en onbetrouwbaar. Hoe komt hij de woestijn door? Hoe gaat hij over de zee? Een vliegtuig komt hij niet in zonder paspoort.’

‘Toch laat ik het er niet bij zitten.’ Suus’ ogen schitteren. ‘Jij, Yoesef,’ zegt ze dan plechtig, ‘jij hebt er recht op dat jouw broertje naar Nederland komt.’

‘En jij,’ imiteert Yoes, ‘en jij, Susanne, kunt vast wel een plan bedenken om dat voor elkaar te krijgen. Samen kunnen wij wat: jij met je verstand, ik met mijn hand – ik bedoel mijn handigheid.’

2 De uitvinding

Suus zit op haar kamer, gebogen over een papier. Ze denkt diep na. Af en toe schrijft ze een woord of een zin op.

Eritrea. Afrika. Onrecht. Grens. Vervoer. Smokkelaars. Geld.

Op de computer zoekt ze de afstand op: zesduizend kilometer.

Ze probeert er zinnen mee te maken. Vervoer van Eritrea naar Nederland. Over de grenzen heen gaan is niet mogelijk. Je moet veel geld hebben voor smokkelaars.

Ze schrijft de drie zinnen onder elkaar. Dan ziet ze het! De middelste zin: *Over de grenzen heen gaan is niet mogelijk.*

Plotseling weet ze de oplossing: ónder de grenzen door! Als dat eens mogelijk is! Een vervoermiddel dat ondergronds gaat. Niet als een metro op rails natuurlijk. Maar een voertuig dat zelf zijn weg kan vinden onder de grond!

Ze pakt het papier op en rent ermee naar beneden, naar Yoes. Waar is hij? Niet in de kamer.

Ook niet in de keuken. Als ze roept, reageert er niemand. Wacht, hij zal in de werkplaats zijn.

Ja, bij de werkbank in de schuur. Waar hij zo vaak te vinden is. Van alles en nog wat weet hij daar in elkaar te knutselen.

‘Yoes, ik heb een idee!’

‘Nu al? Vertel!’

Suus brandt los: ‘Óver de grens van Eritrea heen lukt niet. Je broertje heeft geen paspoort en krijgt er ook niet een. En wij worden vast ook niet toegelaten, zelfs als wij wel een paspoort hebben.’

‘Daar komt nog bij, dat ik niet over grenzen heen dúrf. Ik ben altijd bang dat ze me daar aanhouden.’

‘Dus we kunnen er niet óverheen. Dan moeten we ...?’

‘Erónderdoor?’

‘Precies! Onder grenzen door.’